

Streszczenie rozprawy doktorskiej

W swojej pracy chciałbym pokazać, że centralna idea mocy w filozofii Nietzschego jest ściśle powiązana ze zdolnością tworzenia sensu. Według Nietzschego każda istota dąży do rozwijania swojej mocy, co oznacza, że stara się zawłaszczyć otaczający ją świat w możliwie najgłębszy i najmocniejszy sposób. Otóż to zawłaszczenie jest możliwe tylko wtedy, gdy uda się jej nadać światu „formę”, która odpowiada jej własnej „formie” wewnętrznej. W przypadku człowieka formę tę Nietzsche nazywa „Jaźnią”: szczególnym zbiorem pragnień i emocji oraz w dużej mierze nieuświadomionych kategorii i myśli, wobec których nasze świadome działania i myśli są tylko powierzchownym wyrazem.

Nietzsche wyróżnia dwa główne typy jaźni lub sposobów życia: jaźni słabych i jaźni silnych. Rozróżnienie to ma charakter kwantytatywny i opiera się na rozbudowanej w wielu pismach autora *Zaratustry* koncepcji mocy oraz zdolności integrowania jej (lub nie) przez człowieka. Zasadą polaryzacji słabej i mocnej jaźni nie jest władza nad światem czy ludźmi, ponieważ samo jej posiadanie nie ma znaczenia z punktu widzenia mocy i może być wyrazem woli dyktowanej „słabymi” pragnieniami. Jeśli silne jaźnie wyróżniają się mocą, to dlatego, że cel ich woli ma większy zakres. Nie motywują ich pragnienia pasywne czy słabe, takie jak resentment, chcą przewyższać same siebie poprzez nadawanie światu sensu, kierują nimi aktywne, twórcze pragnienia, które Nietzsche nazywa „cnotą obdarowującą”. Takie formowanie świata jest „bezinteresowne”, w tym sensie, że rozrzutna i obfita jaźń „wylewa się” w twórczym zjednoczeniu ze światem, nie oczekując dla siebie korzyści z dostosowania świata do własnych potrzeb. Tworząc, nadając światu nowy sens, sama poddaje się zmianie, stając się dziełem własnym i świata. Niezależnie od tego, czy jest to jaźń „wielkiego człowieka”, artysty, filozofa czy dziecka, tworzenie samego siebie jest procesem, łączącym nas z „żywołem” życia sensu („milieu”), w którym sens wyłania się z jaźni i „ciała” - z jego pragnień, emocji i nieuświadomionych myśli.

Takie tworzenie, taka relacja z żywołem sensu jest jednocześnie według Nietzschego żywą relacją z chaosem, który jego zdaniem stanowi jakby „substrat” świata. W przeciwieństwie do wszystkich utrwalonych frazesów kultury i oryginalnych myśli, wyrastających z nastawienia intelektualnego, które zaprzeczają chaosowi, żywe myślenie afirmuje i integruje chaos, nadając mu żywą formę. Grecy są dla Nietzschego wzorem takiej kreacji sensu wywodzącego się z „ciała” i afirmującego chaos nawet w postaci najbardziej wyrafinowanych formalnie dzieł, jak antyczne tragedie attyckie. Dwie wielkie tendencje ludzkiego życia symbolicznego, dionizyjska i apollińska, zostały u nich połączone i wzmacniały się wzajemnie, osiągając szczyt ludzkiej mocy tworzenia sensu.

Nietzsche uważał, że w przeciwieństwie do świata Greków nowożytny świat stopniowo odrywał się od „ciała” jako źródła tworzenia sensu, zwłaszcza pod wpływem chrześcijaństwa ascetycznego. Dwie wartości, które wydają się najbardziej rozpowszechnione w trwającej do dziś epoce nowożytnej - moralność i hedonizm - są najczęściej wyrazem stosunkowo słabych ludzkich pragnień. Za ich pośrednictwem nie tworzy się nowego sensu, a co za tym idzie, nie wyraża się żaden z trzech zasadniczych aspektów mocy: zdolność do stanowienia ciała ze światem, głębia, wzajemne wzmacnianie się sił w dziele. Te dwie pseudowartości służą po części do ukrycia największego wydarzenia nowożytności, do którego doprowadził proces dekadencji: „śmierci Boga” lub utraty wszystkich wyższych wartości, co stanowi największe wyzwanie dla tworzenia sensu w naszych czasach. Nietzsche usiłuje odpowiedzieć na to wyzwanie pokazując, że nowożytny nihilizm jest nieuniknionym rezultatem resentymetu wobec życia wyrażanego w ideałach, które zwyciężyły w historii. Sam próbuje tworzyć afirmatywną wizję świata wolną od resentymetu. W tej pracy podążając za Nietzschem pokażę, że takie afirmacje życia, choć rzadkie, powstały już w czasach nowożytnych i dają nadzieję na nowe przeobróżenie świata przez człowieka.

Konstrukcja pracy:

1. Wstęp
2. Chaos
3. Żywe myślenie i afirmacja
4. Żywe myślenie – wzór Greków
5. Hedonizm i nihilizm. Słabość współczesnej moralności
6. Rozwiązanie Nietzschego
7. Zakończenie

